

Bài 3: CHỨC NĂNG NHÀ NƯỚC

1. Khái niệm chức năng nhà nước

1.1. Khái niệm chức năng nhà nước

- Chức năng nhà nước là những phương hướng, phương diện, mặt hoạt động chủ yếu của Nhà nước nhằm thực hiện các nhiệm vụ đặt ra trước Nhà nước.
- Khái niệm và phân loại nhiệm vụ của nhà nước

1.2. Tính khách quan và tính chủ quan của chức năng nhà nước

1.2.1 Tính khách quan của chức năng nhà nước: Chức năng nhà nước được hình thành một cách khách quan dưới tác động chủ đạo của nhiệm vụ nhà nước.

1.2.2 Chức năng nhà nước là phạm trù mang tính chủ quan: Chức năng nhà nước phản ánh hoạt động của nhà nước có tính độc lập tương đối trong mối quan hệ với cơ sở kinh tế xã hội.

1.3. Các mối quan hệ của chức năng nhà nước

1.3.1. Mối quan hệ giữa chức năng với nhiệm vụ của Nhà nước

- Nhiệm vụ của nhà nước là mục tiêu mà nhà nước cần đạt được, những vấn đề đặt ra mà nhà nước phải giải quyết.
- Nhiệm vụ chiến lược của nhà nước là cơ sở để xác định số lượng, nội dung, vị trí các chức năng và tác động lên hình thức, phương pháp thực hiện chức năng nhà nước.
- Chức năng nhà nước là phương diện thực hiện nhiệm vụ của nhà nước.

1.3.2. Mối quan hệ giữa chức năng với bản chất nhà nước

- Mối quan hệ giữa chức năng và bản chất nhà nước là mối quan hệ giữa hình thức và nội dung, trong đó chức năng thuộc phạm trù hình thức còn bản chất thuộc phạm trù nội dung.
- Chức năng nhà nước là sự biểu hiện ra bên ngoài thuộc tính cơ bản và bản chất của nhà nước.

1.3.3. Mối quan hệ giữa chức năng với bộ máy nhà nước

- Nhiệm vụ và chức năng nhà nước được thực hiện chủ yếu bằng bộ máy nhà nước.
- Bộ máy nhà nước được xây dựng nhằm thực hiện chức năng của nhà nước.

2. Phân loại chức năng nhà nước

- Căn cứ vào cách thức thực hiện quyền lực nhà nước, ta có: Chức năng lập pháp, chức năng hành pháp và chức năng tư pháp.

- Căn cứ vào vị trí vai trò từng hoạt động của nhà nước ta phân chia chức năng nhà nước thành hai loại: Chức năng cơ bản và chức năng không cơ bản.
- Căn cứ vào thời gian hoạt động ta có chức năng lâu dài và chức năng tạm thời (trước mắt).
- Căn cứ vào lĩnh vực hoạt động của nhà nước ta có: Chức năng kinh tế, chức năng xã hội của nhà nước...
- Phổ biến nhất hiện nay là cách phân chia các chức năng nhà nước căn cứ vào phạm vi hoạt động chủ yếu của nhà nước, ta có chức năng đối nội và chức năng đối ngoại.

3. Những yếu tố ảnh hưởng đến chức năng nhà nước

- Cơ sở kinh tế ảnh hưởng đối với chức năng nhà nước.
- Sự biến đổi của đời sống xã hội, kết cấu giai cấp, tương quan lực lượng giai cấp, tầng lớp, dân tộc, tôn giáo trong xã hội cũng ảnh hưởng đến chức năng nhà nước.
- Trách nhiệm của nhà nước trong việc xác định vị trí vai trò của các chức năng và mức độ can thiệp của nhà nước đối với các lĩnh vực của đời sống xã hội.
- Hoàn cảnh quốc tế và hợp tác quốc tế là yếu tố quan trọng tác động, ảnh hưởng đến chức năng nhà nước.

4. Hình thức, phương pháp thực hiện chức năng nhà nước

4.1. Hình thức thực hiện chức năng nhà nước

4.1.1 Hình thức pháp lý: Hình thức pháp lý là hình thức cơ bản để thực hiện chức năng nhà nước.

4.1.2 Hình thức tổ chức: Phương thức mang tính tổ chức của hoạt động nhà nước là hình thức đặc thù của hoạt động nhà nước, bổ sung cùng với phương thức pháp luật làm cho hoạt động của nhà nước trở nên nhịp nhàng đồng bộ và hiệu quả hơn.

4.2 Phương pháp thực hiện chức năng nhà nước

- Phương pháp thực hiện chức năng nhà nước là những cách thức mà Nhà nước sử dụng để tiến hành các hoạt động thực hiện chức năng nhà nước.
- Phương pháp cưỡng chế; Phương pháp giáo dục thuyết phục
- Phương pháp trực tiếp; gián tiếp
- Nhà nước thường sử dụng hai phương pháp chủ yếu là phương pháp thuyết phục và phương pháp cưỡng chế.

5. Chức năng của Nhà nước Chủ nô, nhà nước Phong kiến, nhà nước Tư sản

5.1 Chức năng đối nội của Nhà nước Chủ nô, Phong kiến, Tư sản

5.1.1 Chức năng bảo vệ chế độ sở hữu tư nhân về các tư liệu sản xuất của giai cấp thống trị

5.1.2 Chức năng trấn áp giai cấp bị trị

5.1.3 Chức năng kinh tế – xã hội

5.2 Chức năng đối ngoại của Nhà nước Chủ nô, Phong kiến, Tư sản

5.2.1 Chức năng tiến hành chiến tranh xâm lược

5.2.2 Chức năng phòng thủ đất nước

5.2.3 Chức năng ngoại giao